

DIFERENȚELE DINTRE BĂRBAȚI ȘI FEMEI ÎNCEP DIN CREIER

¹Oleg COBÎLEANSCHI, - dr. hab. med., conf. univ.,

²Alexandru DANDARA, - medic-rezident.

¹Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu",

²Catedra de Psihiatrie, Narcologie și Psihologie clinică

IP USMF „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova

tel.: + 373 680 89 846; oleg.cobileanschi@usmf.md

Rezumat

Uneori răspunsul la unele întrebări este controversat unor aspecte sociale, fiecare tractează răspunsul satisfăcând preferințele subiective în moralitate și noțiunile ce determină ce este pozitiv sau negativ în realitate. Reviul dat descrie diferențe și specificul psihoemoțional a femeilor, accentuând investigațiile și sinteza publicată în special de Brizendine dar și a altor autori ce au făcut studii pe tema dată.

Cuvinte-cheie: sănătate mintală a femeilor, stereotipuri de gen.

Summary. The difference between male and female are beginning in brain.

Sometimes the answer to some questions is against the social values, each one deals with the satisfied answer to the subjective preferences in morality and the notions that determine this like something positive or negative in reality. This review describes the difference and psycho-emotional specific of women, emphasizing the investments and the synthesis published especially by Brizendine but also by other authors who have studied the given topic.

Key-words: Mental health in women, gender stereotypes.

Резюме. Отличия между мужчинам и женщинами зарождается в мозгу.

Порой, реальные ответы на некоторые вопросы идут наперекор некоторым социальным ценностям и каждый воспринимает ответ по-своему, удовлетворяя свои субъективные моральные ценности, и выводит термины, которые определяют положительные и отрицательные стороны реальности. Данный обзор основывается на описании разницы и специфики психоэмоционального фона женщин, ставит акцент на результаты исследования, в особенности, работы Brizandine, а так же других авторов, которые интересовались данной темой.

Ключевые слова: Ментальное здоровье женщин, гендерные стереотипы.

În controversatul său nou volum, psihiatria contemporană relevă faptul că diferențele dintre femei și bărbați încep chiar de la nivelul creierului. O pacientă, mamă și deținătoarea unui loc de muncă, reclama pierderi ale memoriei de scurtă durată și anxietate accentuată. În urma detaliilor relevante de obicei în asemenea cazuri: rezultatele testelor realizate în laboratoare au fost normale, sănătatea sa mintală în ansamblu era cât se poate de bună, în familie nu existau cazuri de maladie Alzheimer.

Tinerii doctori ce participau la discuție păreau derutați. Brizendine, care dobândise o reală reputație oferind fiecărui sentiment complex al femeii o explicație științifică, și-a îndreptat atenția asupra hormonilor. "Pacienta alăptează încă?", a întreat ea. Rezidentul și-a verificat notițele și a răspuns pozitiv. "Și cum doarme? Constituie soțul ei un sprijin pentru ea?" O femeie aflată în perioada de alăptare, explică Brizendine, este invadată de hormonii oxitocină și prolactină, motiv pentru care îi scade nevoia de somn, de sex și poate fi, în unele cazuri, hiperalertă. Ar putea această situație explica simptomele pe care le prezintă pacienta?

Femeile și hormonii au constituit pentru multă vreme un subiect controversat și au devenit tema a nenumărate glume, însă Brizendine a transformat acest subiect în specializarea sa medicală. Timp de 20 de ani, mai întâi ca student la medicină la Universitatea Yale, apoi în calitate de cadru didactic al Facultății de Medicină de la Harvard, iar ulterior ca directoare a Centrului pentru Dispoziții și Hormoni ai Femeilor din cadrul UCSF, ea a creat ceea ce descrie ca fiind o ramură a psihiatriei axată pe sexul feminin, ce se concentrează asupra complexei interacțiuni dintre sănătatea mintală a femeilor și legăturile cerebrale. Prima sa carte, „Creierul feminin” – volum pe care autoarea îl descrie ca fiind un fel de manual pentru femei – va apărea în librării luna viitoare. Brizendine este conștientă de faptul că vor apărea o serie de critici și de reacții vehemente. "Știu că nu este corect să afirm acest lucru", afirmă ea, "și timp de mulți ani m-am zbatut între normele mele morale și politice și informațiile oferite de știință. Însă eu sunt de părere că, într-adevăr, femeile percep lumea într-un mod diferit față de bărbați. Dacă femeile conștientizează aceste diferențe, ele pot lua decizii mai bune în legătură cu propriile vieți", opinează Brizendine.

Pentru a-și scrie cartea, Brizendine a folosit atât vasta sa experiență clinică cu miile de studii realizate de alți neurocercetări în decursul ultimilor zece ani. Concluzia la care a ajuns este deosebit de neobișnuită și controversată – ea nu numai că discută despre motivele de ordin biologic pentru care fetițele preferă să se joace cu păpuși, în loc de a dori camioane și mașinuțe, ci și identifică imperatiile de ordin hormonal pe care le resimte adolescența atunci când devine dependentă de telefon sau de cumpărături. Ea descrie motivele neurologice pentru care femeile se gândesc mai puțin decât bărbații, însă, în dorința lor de a avea copii superiori din punct de vedere genetic, ar putea avea mai multe aventuri extramaritale decât consideră soții.

Ideile neuropsihiatrei vor stârni, cu siguranță, controverse în rândul unora dintre doctorii și oamenii care consideră că un asemenea punct de vedere înjosește femeile și readuce în actualitate vechile stereotipuri de gen. Examinarea fondului biologic al diferențelor dintre cele două sexe este inutilă, afirmă acești oameni de știință, deoarece există un foarte slab asemenea fond. Anul trecut, renumitul psiholog Janet Hyde a luat în considerare decenii de studii în acest sens – studii care comparau viețile emoționale și comportamentale ale femeilor și bărbaților, ajungând la concluzia că cele mai multe diferențe dintre cele două sexe sunt din punct de vedere statistic ”aproape de zero”. ”Nu există, practic, nici o diferență de explicat”, afirmă Hyde.

În vârstă de 53 de ani, Brizendine vorbește despre sănătatea mintală a femeilor cu zelul învățat de la părinți, care au fost misionari protestanți și activiști pentru drepturile omului. Ca student la arhitectură în cadrul Universității Berkeley, în anii '70, Brizendine avea o slujbă cu jumătate de normă într-o librărie feministă, înainte ca un post de intern într-un laborator de imunologie să îi fi schimbat viața pentru totdeauna. ”Am conștientizat faptul că îmi place să contemplu puzzle-uri complicate”, povestește ea. Și nimic, avea ea să descopere, nu este mai complicat decât mintea umană. Profesorii săi nu i-au împărtășit, însă, pasiunea pentru mintea feminină. Pe tot parcursul studiilor sale de la Yale, povestește ea, nimeni nu a menționat vreo cercetare referitoare la femei și la hormoni. ”Când am întrebat despre acest lucru”, povestește ea, profesorii mi-au explicat că femeile nu erau incluse în studiile referitoare la sănătatea mintală ”pentru că hormonii lor ar fi dat peste cap rezultatele”.

Până în anii 1990, însă, comunitatea științifică a început să recunoască faptul că, din punct de

vedere medical, femeile nu reprezintă doar ”bărbați mai mici” și au început să investească în cercetări orientate în direcția femeilor. Brizendine, la vreme aceea mama necăsătorită a unui băiețel, a început să se specializeze în psihiatria specifică sexului feminin, inclusiv în tratarea femeilor cu cazuri grave ale sindromului premenstrual. ”Când acestea paciente încercau să vorbească cu doctorii lor despre felul în care hormonii le afectau trăirile emoționale, ele erau respinse”, explică ea. Cu 12 ani în urmă ea și-a deschis o clinică, ce în prezent tratează aproximativ 600 de femei pe an, printr-o terapie de înlocuire a hormonilor, psihofarmacologie și terapie comportamentală cognitivă.

În decursul ultimilor șase ani, afirmă Brizendine, progresul cunoscut de știință – și mai ales de către neuro-endocrinologie – a oferit noi informații privitoare la modalitatea în care femeile și bărbații își folosesc în mod diferit creierul. Spre exemplu, nivelurile diferite de estrogen, cortizon și dopamină, explică ea, pot face ca o femeie să fie mult mai stresată de un conflict emoțional decât un bărbat. Câteva facturi neplătite pot declanșa o cascadă de hormoni în trupul unei femei, determinând declanșarea fricii față de un dezastru iminent – reacție declanșată în bărbați doar în cazul unui pericol fizic. Femeile au cu 11 la sută mai mulți neuroni în zona creierului destinată emoțiilor și memoriei. Întrucât au mai mulți ”neuroni-oglinză”, ele sunt de asemenea și mai înclinate spre a observa stările emoționale ale celor din jur.

Există, însă, și reacții negative față de cercetările și de punctul de vedere al lui Brizendine. Printre persoanele care au manifestat asemenea reacții negative se numără Janet Shilbey Hyde, profesoară de psihologie și studii de gen în cadrul Universității din Wisconsin-Madison, și doctorul Nancy C. Andreasen, psihiatră și expertă în neuroimagică în cadrul facultății de medicină a Universității din Iowa. Potrivit acestora, studiile desfășurate de Brizendine reprezintă doar o pierdere de timp fără sens, diferențele dintre cele două sexe la acest nivel nefiind semnificative.

Brizendine este, însă, netulburată. În toamna aceasta, ea își va extinde clinica, serviciile sale devenind accesibile și adolescentelor. Ea va lua în considerare și scrierea unei cărți despre tinere, opinând că, spre deosebire de femeile din ziua de azi, viitoarea generație nu va presupune că diferențele de la nivelul creierului vor semnifica în mod automat o inferioritate a femeilor. ”Doctorii vor ajuta femeile să facă față mai bine presiunilor subtile și nuanțelor

emoționale din viețile lor”, afirmă ea. Iar ceea ce le conferă unicitate, continuă ea, va contribui la dobândirea unei mai mari puteri. Aceasta este o viziune asupra viitorului pe care puține femei sunt dispuse să o dezbată.

Concluzii:

1. Prin conștientizarea diferenței de fon emoțional, femeile vor îmbunătăți viața familială proprie.

2. Reacția la factorii stresanți la femei este diferită de ce-a la bărbați, ca și consecințele retrăirii a acestor situații.

3. Fonul emoțional la femei strâns corelează cu bilanțul hormonal, feedback-ul dintre reacția emoțională și hormoni este specifică de ce-a a bărbaților.

Bibliografie

1. Bivol G. Ghid practic al medicului de familie. - Chișinău. -- 2003. – 536p.
2. Cornițu G. Bazele psihologice ale practicii medicale. - București: Editura Medicală, 2000. - 223 p.
3. Freeman C., Tyrer P. Metode de cercetare în psihiatrie. - București: Editura Fundației PRO, 2001. - 504 p.
4. Nacu A., Nacu An. Psihiatrie judeciară. - Chișinău, 1997. - 352 p.
5. Popa C. Neurologie. - București: Editura medicală. - 1997. - 910 p.
6. Гельдер М., Гэм Д., Майо Р. Оксфордское руководство по психиатрии. - Киев, 1997. - С. 282-289.
7. Семке В. Я. Превентивная психиатрия. – Томск. – 1999. – 403с.
8. Тёле Р. Психиатрия с элементами психотерапии / Перевод с немецкого Г.А. Обухова. – Мн.: Интерпрессервис. - 2002. – 496с.